

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Αθήνα, 3 Φεβρουαρίου 2025

Οι εξελίξεις στην υπόθεση Novartis ανέδειξαν εκ νέου τη συζήτηση στη χώρα μας για τον ρόλο και την προστασία των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος. Συγκεκριμένα, η ορολογία που χρησιμοποιείται δημοσίως για τους μάρτυρες αυτούς συχνά αποκλίνει από το πνεύμα της Οδηγίας 2019/1937, που στοχεύει στην προστασία των προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης. Εκφράσεις όπως «κουκούλες» και «πέσαν οι μάσκες» δεν συνάδουν με την προστατευτική διάθεση της Οδηγίας, η οποία προάγει τον θεσμό του μάρτυρα δημοσίου συμφέροντος και παροτρύνει τα κράτη μέλη να ευαισθητοποιήσουν το κοινό σχετικά με τη νομοθεσία και τη σημασία του θεσμού (Προοίμιο, παρ. 89). Προς αυτήν την κατεύθυνση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ήδη χρηματοδοτήσει σχετικούς φορείς με σκοπό την παραγωγή ενημερωτικού υλικού, το οποίο θα συμβάλει στην εξάλειψη των αρνητικών εντυπώσεων που περιβάλλουν τους μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος (CERV Funding).

Η Ελλάδα, με την ενσωμάτωση της Οδηγίας μέσω του Νόμου 4990/2022, φέρει πλέον την ευθύνη να ενημερώσει το κοινό και τους εργαζομένους για τον θεσμό και τα οφέλη του, ενισχύοντας την κατανόηση και την αποδοχή του. Ο θεσμός αυτός αποτελεί κρίσιμο εργαλείο στην αντιμετώπιση της διαφθοράς και των παραβιάσεων που επιβαρύνουν την οικονομία και την κοινωνία της χώρας. Η χρήση, ωστόσο, όρων και εκφράσεων που πλήττουν τη σοβαρότητα του θεσμού δημιουργεί την εντύπωση ότι οι πολίτες και οι εργαζόμενοι αποθαρρύνονται από τη χρήση του πλαισίου προστασίας που προβλέπει η νομοθεσία. Η αναφορά σε «κουκούλες» και «μάσκες» ανακαλεί σκοτεινές ιστορικές περιόδους, άσχετες με τον θεσμό του μάρτυρα δημοσίου συμφέροντος. Η αποφυγή αυτών των αρνητικά φορτισμένων όρων θα ωφελήσει όχι μόνο τη δημόσια εικόνα της χώρας, αλλά και τον ίδιο το θεσμό των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος.

Η υποστήριξη των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος είναι ζωτικής σημασίας για να αισθάνονται ασφαλείς ώστε να αναφέρουν παρανομίες. Η χρήση όρων όπως «μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος» υπογραμμίζει τον ρόλο τους στην αποκάλυψη παραβάσεων προς εργοδότες, αρχές ή ΜΜΕ. Οι καταγγέλλοντες είναι πολύτιμοι σύμμαχοι στη διαφάνεια και τη δικαιοσύνη, και πρέπει να προστατεύονται. Η εν λόγω Οδηγία προσφέρει στη χώρα μας μια ευκαιρία για απαλλαγή από στερεοτυπικές αντιλήψεις του παρελθόντος και για αναμόρφωση της κουλτούρας σχετικά με τον θεσμό του μάρτυρα δημοσίου συμφέροντος. Είναι κρίσιμο να ενισχυθούν οι εσωτερικές πολιτικές και η ενημέρωση, ώστε να προωθηθεί ουσιαστικά ο θεσμός των καταγγελιών.

Βήματα για την Ενίσχυση της Προστασίας των Καταγγελλόντων και της Αποτελεσματικότητας της Διαδικασίας Καταγγελίας

Η ενίσχυση της προστασίας των καταγγελλόντων αποτελεί ζήτημα υψίστης σημασίας για τη διασφάλιση της διαφάνειας και της λογοδοσίας, ενώ ταυτόχρονα συμβάλλει στην πρόληψη και αντιμετώπιση παραβιάσεων. Προς αυτήν την κατεύθυνση, είναι απαραίτητη η εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων και πολιτικών:

1. Αναθεώρηση της Εθνικής Νομοθεσίας

Η ελληνική κυβέρνηση οφείλει να εξετάσει τη θέσπιση νομικών τροποποιήσεων στην ισχύουσα νομοθεσία για την πληρέστερη προστασία των καταγγελλόντων. Ένα σημαντικό ζήτημα είναι η περιορισμένη δυνατότητα καταγγελίας παραβιάσεων, καθώς η τρέχουσα νομοθεσία περιορίζει την εφαρμογή της μόνο στους τομείς ενδιαφέροντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως ορίζεται στην αντίστοιχη οδηγία. Ενδείκνυται η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής, ώστε να περιλαμβάνονται παραβιάσεις του εθνικού, ευρωπαϊκού και διεθνούς δικαίου.

2. Ενημέρωση και Ευαισθητοποίηση του Κοινού

Οι ελληνικές αρχές πρέπει να προωθήσουν την ευαισθητοποίηση για τη σημασία της καταγγελίας, χρησιμοποιώντας στοχευμένες εκστρατείες ενημέρωσης. Η δημιουργία εξειδικευμένων ιστοτόπων, όπου οι πολίτες μπορούν να έχουν πρόσβαση σε χρήσιμες πληροφορίες, οδηγίες και παραδείγματα, είναι κρίσιμη. Επιπλέον, είναι απαραίτητη η προώθηση ερευνητικών πρωτοβουλιών στον τομέα της καταγγελίας. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει υπογραμμίσει τη σημασία της αλλαγής της αρνητικής κοινωνικής αντίληψης γύρω από την καταγγελία, θέτοντας ως στόχο τη διαμόρφωση ενός θετικού και υποστηρικτικού περιβάλλοντος.

3. Συμμετοχή των Οργανώσεων της Κοινωνίας των Πολιτών

Η ενίσχυση της συμμετοχής των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στη διαδικασία διαμόρφωσης πολιτικών και λήψης αποφάσεων είναι αναγκαία. Αυτές οι οργανώσεις διαθέτουν εκτεταμένη εμπειρία και μπορούν να προσφέρουν πολύτιμη γνώση για τη βελτίωση του θεσμικού πλαισίου. Η πρόσφατη πρώτη έκθεση αξιολόγησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αποτελεί ευκαιρία για τον Έλληνα νομοθέτη να προχωρήσει σε αναγκαίες τροποποιήσεις στη νομοθεσία, ενόψει της τελικής έκθεσης που αναμένεται το 2026. Η έναρξη διαβουλεύσεων με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, που κατά την προηγούμενη διαδικασία δεν συμμετείχαν επαρκώς, είναι ζωτικής σημασίας για την ενίσχυση της διαφάνειας και της εμπιστοσύνης.

4. Εκπαίδευση και Κατάρτιση στον Τομέα της Καταγγελίας

Ο τομέας της καταγγελίας είναι ακόμη νέος για την Ελλάδα, καθιστώντας αναγκαία τη συστηματική εκπαίδευση και κατάρτιση τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Είναι απαραίτητο τα αρμόδια πρόσωπα, που θα ασχοληθούν με καταγγελίες ή θα κληθούν να λάβουν αποφάσεις, να διαθέτουν επαρκή κατάρτιση για την αποτελεσματική διαχείριση των υποθέσεων καταγγελίας και την προστασία των πληροφοριοδοτών.

Σχετικά με τη Διεθνή Διαφάνεια Ελλάδος

Η Διεθνής Διαφάνεια Ελλάς αποτελεί το ελληνικό παράρτημα της Διεθνούς Διαφάνειας και λειτουργεί στην Ελλάδα από το 1996. Κύριοι σκοποί της δράσης της είναι να ενημερώσει και να ευαισθητοποιήσει τους πολίτες για τους κινδύνους της διαφθοράς στην Ελλάδα και, ταυτόχρονα, να προωθήσει ουσιαστικές συστημικές αλλαγές που θα οδηγήσουν στη λειτουργία της κοινωνίας με περισσότερη διαφάνεια.

Στοιχεία Επικοινωνίας για τα ΜΜΕ:

Διεθνής Διαφάνεια – Ελλάς

Τηλ. 210 7224940

e-mail: tihellas@otenet.gr

www.transparency.gr